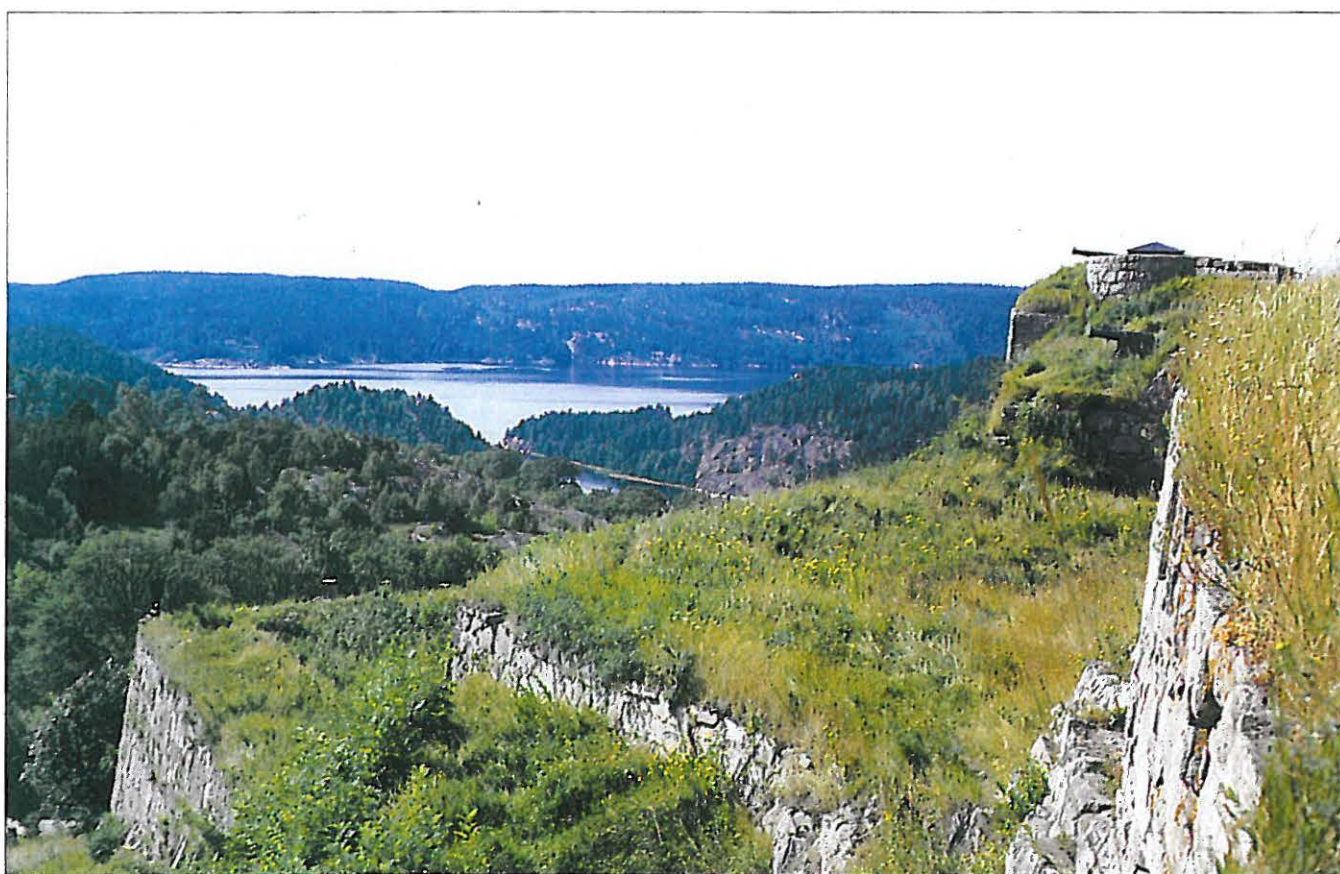

Glomma som fiskeelv

**En spørreundersøkelse blant
grunneiere og sportsfiskere**

Fylkesmannen i Østfold
Miljøvernavdelingen

MILJØVERNAVDDELINGEN

Fylkesmannen i Østfold

POSTADRESSE: DRONNINGENSGT. 1, 1500 MOSS
TLF: (09) 25 41 00

Dato:
22.februar 1989

Rapport nr:
5/89

ISBN nr:
82-7395-029-8

Rapportens tittel:

Glomma som fiskeelv
En spørreundersøkelse blant grunneiere og sportsfiskere

Forfatter (e):

Øivind J. Kristiansen

Oppdragsgiver:

Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen

Ekstrakt:

I forbindelse med arbeidet med en vannbruksplan for Glomma ble det i 1988 foretatt en spørreundersøkelse for å kartlegge Glommas betydning som fiskeelv i Østfold.

Svarprosenten fra grunneierne langs elva var lav, noe som indikerer liten interesse for fiske i denne delen av elva. De som svarte var også lite interessert i fiske. Som grunn for dette ble oppgitt lav verdsetting av hvitfisken og sterk forurensning. Hvitfisken (abbor og gjedde) var mest ettertraktet blant de grunneierne som fisker.

Sportsfiskeforeningenes medlemmer var i hovedsak interessert i laksen i Ågaardselva. Det var stor uenighet om hvordan fiske-reglene burde være.

F O R O R D

I forbindelse med vannbruksplanleggingen i Glomma ble det i 1988 gjennomført en spørreundersøkelse blant to av Glommas brukergrupper. Ett skjema ble sendt til grunneiere med grunn til Glomma. Adresselister til dette fikk vi av de enkelte grunneierlag. Videre ble det sendt ett skjema til fylkets forskjellige fiskeforeninger.

Denne rapporten summerer opp de svarene som ble mottatt. Rapporten er skrevet av Ø. Kristiansen. Vannbruksplanleggingen finansieres av Miljøverndepartementet og kommunene langs Glomma. Fiskeundersøkelsen er i tillegg finansiert av Hafslund A.S.

Asbjørn Vøllestad
fiskeforvalter

INNHOLD

FORORD

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	5
2. OMRÅDEBESKRIVELSE	6
3. METODER OG MATERIALE	7
3.1 Undersøkelsen blant grunneierne	7
3.2 Undersøkelsen blant jeger og fiskeforeningene	7
4. RESULTATER	8
4.1 Del 1, Glomma som fiskeelv i tidligere tider (før 1960).	8
4.1.1 Brukere av Glomma i tidligere tider	8
4.1.2 Næringsfiske i Glomma	8
4.1.3 Fangster før og nå	9
4.1.4 Redskapstradisjoner og bruk av gamle redskaper	9
4.1.5 Kommentarer til fiske i gamledager	10
4.2 Del 2, Glomma som fiskeelv i dag	11
4.2.1 Omfang av fisket	11
4.2.2 Fiskeplasser	12
4.2.3 Når fiskes det i Glomma ?	12
4.2.4 Når fiskes det etter de ulike artene ?	14
4.2.5 Fangst og redskapsbruk	14
4.2.6 Fiskereglene	15
4.3 Jeger og fiskeforeningenes bruk av Glomma som fiskeelv	16
4.3.1 Antall fiskere og populære fiskeplasser	16
4.3.2 Fangster og redskapsbruk	17
4.3.3 Kultiveringsarbeid i Glomma	18
4.3.4 Endringer av fiskereglene	18
5. SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER	19
5.1 Glomma som fiskeelv i tidligere tider	19
5.2 Glomma som fiskeelv i dag	20

5.3 Jeger og fiskeforeningenes bruk av elva	20
6. GENERELLE KOMMENTARER	21
7. VEDLEGG	

1. INNLEDNING

Denne brukerundersøkelsen er foretatt blant grunneiere med eiendommer langs Glomma på strekningen Øyern-Sarpsfossen/Ågaardselva, og blant jeger og fiskeforeningene i fylket.

Undersøkelsen er en del av arbeidet med en vannbruksplan for Glomma i Østfold. I den forbindelse søker man å skaffe til veie informasjon om det fiske som har blitt drevet, og drives i elva, for å få et inntrykk av hvor stor betydning fisket i denne delen av Glomma har for lokalbefolkningen.

Det er også av interesse å lodde stemningen for en endring av de gjeldende fiskeregler mot en legalisering av redskapstyper som muliggjør en bedre utnyttelse av hvitfiskressursene. En ønsker videre å belyse hvilke konflikter en slik endring av regelverket eventuelt vil føre til mellom lakse- og hvitfiskinteressene i vassdraget.

Spørreskjemaet som ble sent til grunneierne var todelt. Første del omhandlet fiske i elva før 1960, andre del omhandlet det fiske som drives i dag. Det ble sent ut skjema til 244 grunneiere.

Vidre ble det sent spørreskjema til 28 jeger og fiskeforeninger / sportsfiskeklubber. Disse inneholdt spørsmål angående det fiske som drives i dag, dessuten spørsmål om fiskereglene. Skjemaene er med som vedlegg i rapporten.

Spørreskjemaene med følgebrev ble sent ut i september -88.

2. OMRÅDEBESKRIVELSE

Glomma er landets lengste og mest vannrike vassdrag. Den har sine kilder ved Tydalsfjella og renner ut i Oslofjorden ved Fredrikstad.

Gjennom Østfold renner Glomma for det meste rolig og bred. Tidligere fantes betydelige fosser, med disse er nå utbygd. Ved Tunøya deler elva seg i to løp. Det østre løpet renner forbi Sarpsborg over Sarpsfossen, mens det vestre løpet renner gjennom Minge vann, Vestvannet, og Ågaardselva. Nedstrøms Ågaardselva deler det vestre løpet seg igjen i to. En forgrening går mot sør til Visterflo og forenes med det østre løpet ved Greåker, mens en annen forgrening renner mot vest til Skinnerflo før Seutelva utgjør siste etappe mot fjorden.

Det vestre løpet, "Vesterelva", munner ut på Lera mellom Kråkrøy og Onsøy, mens det østre løpet, "Østerelva", renner ut i Øra-området nord for Hvaler.

Den største delen av elvas nedbørfelt nedstrøms Øyern ligger under den øvre marine grense. Berggrunnen består i dette området av gneis og granitt, men er ofte dekket av store marine avsetninger som bl.a. inneholder betydelige mengder leire. Elvas naturlige erosjon i disse løsmassene, i kombinasjon med avrenning fra et ensidig og intensivt jordbruk langs vassdraget, fører til at vannmassene i Glomma til tider har et meget høyt innhold av leir-partikler.

Forøvrig mottar elva på strekningen Øyern-Sarpsfossen/Sølvstufossen, utslipp fra spredt boligbebyggelse som ikke er tilknyttet renseanlegg. Det er ikke forsøringsproblemer i Glomma nedstrøms Øyern. Nedstrøms Sarpsfossen er påvirkningen fra industriutslipp betydelig.

Det er registrert 26 forskjellige arter av ferskvannsfisk i den delen av Glomma som renner gjennom Østfold. Innen den aktuelle elve - strekningen utgjør mort største delen av den totale fiskebestanden. Men det er også gode bestander av gjedde, abbor, og lake.

3. METODER OG MATERIALE

Brukerundersøkelsen bestod av to spørreskjema (vedlegg 1 og 2). Ett ble sendt til grunneiere med eiendom som grenser til Glomma, ett ble sendt til fylkets jeger og fiskeforeninger og sportsfiskeklubber. Skjemaene ble sendt ut i september -88.

3.1 Undersøkelsen blant grunneierne

Oversikt over hvilke grunneiere som hadde eiendommer langs Glomma på strekningen Øyern-Sarpsfossen/Sølvstufossen, ble skaffet til veie gjennom kontakt med grunneierlag og utmarkslag i kommunene langs elva.

Spørreskjemaet var to-delt (se vedlegg 1). Første del omhandlet bruken av Glomma som fiskeelv i tidligere tider, dvs. før 1960. Andre del omhandlet dagens virksomheter i elva. Totalt inneholdt undersøkelsen 20 spørsmål, delspørsmål inkludert. De fleste av disse hadde avkryssningsmuligheter for svaralternativer, mens andre var av en slik art at det måtte gis en kommentar.

Det ble sendt ut 244 spørreskjema. Av disse kom 4 skjema i retur på grunn av feil adresse eller dødsfall. Totalt kom det inn 59 besvarelser. Dette gir en svarprosent på 23%.

3.2 Undersøkelsen blant jeger og fiskeforeninger

Spørreskjema ble tilsendt alle jeger og fiskeforeninger/sportsfiskeklubber i fylket. Totalt ble det sendt ut 28 skjema med ialt 9 spørsmål.

Av disse kom det i første omgang inn 15 besvarelser. Etter en puring kom det inn ytterligere 7 besvarelser, slik at svarprosenten tilslutt ble på 79%.

Alle data fra undersøkelsen ble behandlet manuelt.

4. RESULTATER

Grunneiernes bruk av Glomma som fiskeelv

4.1 Del 1, Glomma som fiskeelv i tidligere tider (før 1960).

4.1.1 Brukere av Glomma i tidligere tider.

Spørsmål 1 : Hvilke brukergrupper nyttet Glomma som fiskeelv før 1960
Svarprosent:54

Sportsfiskere og grunneiere er to brukergrupper som nevnes ofte. I tillegg blir barn/ungdom og fløtere/lensearbeidere nevnt av flere.

En innsender forteller om en smed som fisket brasme for å mette den store familien sin. Brasmen ble tørket og brukt gjennom hele året.

4.1.2 Næringsfiske i Glomma

Spørsmål 2a: Kjenner du personer som har hatt fiske i Glomma som
næring/binæring ?
Svarprosent:94

Av de som svarte på dette spørsmålet oppga 45 at de ikke kjente til former for næringsfiske i elva. 5 personer svarte at de visste om former for næringsfiske.

Spørsmål 2b: I tilfelde ja (på spm. a), når ble dette fisket drevet,
hvilke arter ble fisket, og med hvilke redskapstyper ?

De 5 som svarte ja på delspørsmål a svarte også på delspørsmål b. Det ble ikke oppgitt noe årstall for når et eventuelt næringsfiske ble startet opp, men 1970-80 åra blir nevnt som den perioden da virksomhetene opphørte. Åra rundt 2. verdenskrig blir nevnt av flere som en periode da fisket i elva hadde stor betydning som binæring / matauke, for husstander langs elva.

Det ble fisket etter flere forskjellige arter av hvitfisk. De viktigste var abbor og gjedde, men arter som lake, brasme, gjørs, sik og ål blir også nevnt.

Redskapstypene som ble brukt er de vi kjenner til i dag: Garn, ruser, teiner, og forskjellige typer hånd-redskaper.

Spørsmål 2c: Hvilken betydning har fisket i Glomma hatt for din hus-
holdning ?
Svarprosent: 94

27 personer oppga at fisket i Glomma ikke hadde hatt noen betydning for deres husholdning. 22 svarte at fisket hadde hatt liten betydning, mens 2 svarte at fisket i elva hadde hatt stor betydning for husholdningen.

4.1.3 Fangster før og nå

Spørsmål 3: Hvordan har du inntrykk av at fangstene i forhold til innsatsen var tidligere i forhold til i dag ?

Svarprosent:78

Tabell 1 viser fordelingen av de svarene som ble gitt.

Tabell 1 Fangster av en del forskjellig arter i forhold til innsats før og nå.

Art	Dårligere	Som i dag	Bedre	Vet ikke
Ørret	3	6	5	10
Laks	3	4	4	11
Sik	3	7	5	11
Abbor	7	16	10	6
Gjørs	9	7	7	7
Gjedde	5	22	7	6
Lake	9	10	7	6
Ål	6	8	6	8.
Annet (Harr)			1	

Det går fram av tabellen at fangstene av de forskjellig artene oppfattes som uendret før og nå. Forholdsvis mange oppgir at de ikke har kjennskap til hvordan fiske etter laksefisk har utviklet seg.

4.1.4 Redskapstradisjoner og bruk av gamle redskaper

Spørsmål 4a: Kjenner du til gamle redskapstradisjoner ?

Svarprosent: 35

De fleste av de redskapstypene som ble brukt, kjenner vi til fra dagens fiske i elva. Dette gjelder redskaper som garn, line, fiskestang, oter/ dorg, og pilk. Av disse blir ruser, liner og garn nevnt som de mest brukte.

Andre fiskemetoder er bruk av va, lystring i kombinasjon med gjedde-/ålesaks, og fising av lake fra isen ved å lokke fisken med lys for så å "svimeslå" den med slag av klubbe på isen.

Særlig bruken av va, eller not, blir nevnt av flere. Va-bruk ble satt i evjer og andre rolige partier i elva. Ofte ble det brukt hest på land til å trekke redskapen med. Metoden ble mye benyttet under brasmeleiken, og det fortelles at det da kunne tas hele kjerrellass med fisk.

Spørsmål 2b: Hva slags fisk ble fanget med de forskjellige redskapstypene, og til hvilke årstider ?

Svarprosent:22

Tabell 2 viser de vanligste artene, hvilke redskapstyper som ble brukt

til å fiske disse, og til hvilke årstider dette fisket ble drevet.

Tabell 2 Oversikt over hvilke arter som vanligvis ble fisket i "gamledager", hvilke redskapstyper som ble brukt, og når fisket vanligvis ble bedrevet.

Art	Redskapstype	Årstid
Lake	Klubbing på isen	Vinter
	Pilk fra isen	Vinter
	Ruse	Vår/sommer
	Line	Høst/vinter
Ål	Line	Sommer
	Ruse	Vår/sommer
	Lystergaffel	Vår
Gjedde	Fiskestang	Sommer/vår/høst
	Line	Sommer
	Ruse	Vår/sommer
	Garn	Sommer/vår
	Va (not)	Vår/sommer/høst
	Lystergaffel	Høst/vinter/vår
Abbor	Fiskestang	Vår/sommer
	Line	Sommer
	Ruse	Vår/sommer
	Teine	Vår
	Garn	Hele året
	Pilk	Vår/sommer/vinter
	Harr	Fiskestang
Sik	Garn	Høst
Ørret	Fiskestang	Vår/høst
Mort	Va	Vår/sommer
	Fiskestang	Vår/sommer
Brasme	Va	Vår (på leiken)

4.1.5. Kommentarer til fiske i gamledager

Spørsmål 5: Her ble det spurt om kommentarer vedrørende tidligere tiders fiske i Glomma.

Svarprosent:11

De fleste kommentarene som ble gitt var gjentakelser av opplysninger som allerede var blitt gitt gjennom de foregående spørsmålene. To svar kan imidlertid nevnes:

- En person mente at bestandene av ørret og harr hadde gått vesentlig tilbake etter at vassdraget ble regulert.
- En innsender mente at fangstene av abbor var mye mindre nå enn før,

og at mort og brasme hadde økt i antall på bekostning av denne arten.

4.2 Del 2, Glomma som fiskeelv i dag

4.2.1. Omfang av fisket

Spørsmål 1a: Har husstanden drevet fiske i Glomma de siste 5 åra ?

Svarprosent: 91

34 svarte at de hadde bedrevet fiske i elva de siste 5 åra, mens 15 oppga at de ikke hadde fisket.

Spørsmål 1b: Hvis det ble bedrevet fiske, hvor mange dager ble det fisket i gjennomsnitt pr. år, og hvilke redskapstyper ble brukt ?

Svarprosent: 67

Svarene går fram av tabell 3.

Tabell 3 Intensiviteten av fiske med forskjellige redskapstyper.

Redskapstype	1-5 dg.	6-15 dg.	16-30 dg.	>30 dg.
Teine/ruse	9	5	2	1
Garn	1	1		
Line		3		
Fiskestang	10	16	3	2
Oter/dorg	4	3		1
Pilk	1	1		

Tabellen viser at de fleste fisker fra 1-15 dager i året, og at det hovedsaklig benyttes fiskestang når det fiskes. Andre redskaper som benyttes forholdsvis ofte er teiner/ruser og oter/dorg. De som oppga å fiske med teiner/ruser benyttet i gjennomsnitt 5.4 redskapsenheter pr. fiskenatt. De som fisket med flytegarn eller bunngarn benyttet henholdsvis 1.6 og 3 redskapsenheter pr. natt.

Spørsmål 1c: Hvis det ikke ble bedrevet fiske i perioden, hva var årsaken ?

Svarprosent: 43

Svarfordelingen går fram av tabell 4.

Tabell 4 Årsaker til ikke å bruke Glomma som fiskeelv.

Årsak til at det ikke ble fisket	Antall svar
Ikke interessert i fiske	11
Vet for lite om fiskemulighetene	4
For lite laks/ørret	7
Elva er for forurenset	10
Fisken har for dårlig kvalitet	6
Annet*	3

Annet: Flere oppgir for lite fisk som grunn til ikke å fiske.

Den største andelen av de som ikke fisker oppgir liten interesse som årsak til ikke å fiske. Nesten like mange sier at de ikke fisker fordi elva er for forurenset.

4.2.2 Fiskeplasser

Spørsmål 2: I hvilke deler av vassdraget ble det fisket ?

Svarprosent:80

Tabell 5 viser at strekningen Øyern-Vamma kraftstasjon er den fiskeplassen som blir mest brukt. Som "en god toer" følger strekningen Grønsund-Glengshølen-Sarpsfossen. Minst benyttet er faktisk Ågaardselva.

Tabell 5 Oversikt over de mest benyttede fiskeplassene.

Elvestrekning	Antall svar
Øyern - Vamma	25
Vamma - Grønsund	6
Grønsund - Glengshølen - Sarpsfossen	12
Mingevann/Vestvannet	5
Ågaardselva	3

De forskjellige elvestrekningene er vist i figur 1.

4.2.3. Når fiskes det i Glomma?

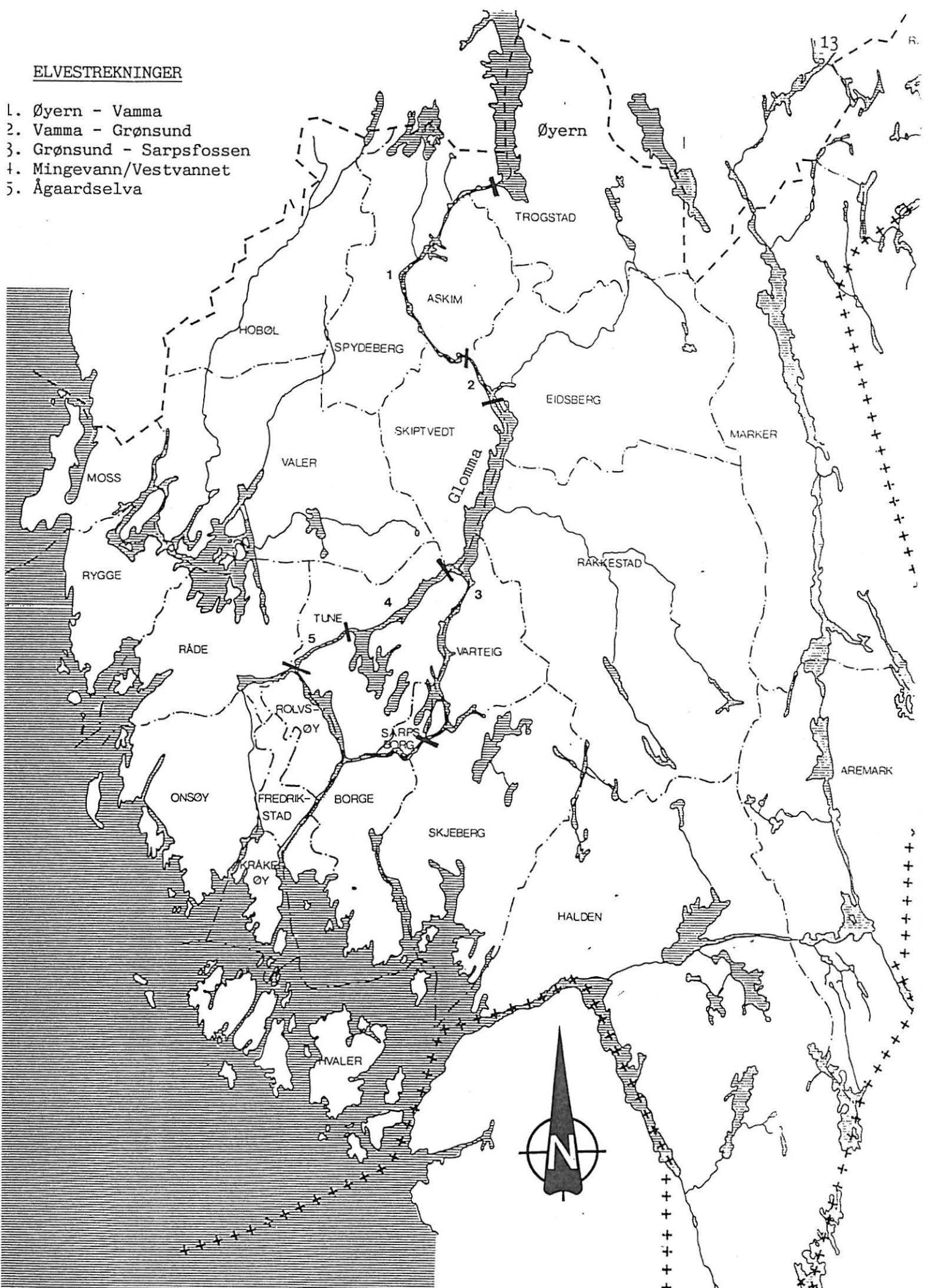
Spørsmål 3: Når fisker dere ?

Svarprosent:70

Tabell 6 viser fordelingen av svarene. Noen misforstod spørsmålet og satt kryss i stedet for å bruke tall for å rangere intensiviteten av fisket. Dette har ført til at fordelingen av svar på de ulike svaralternativene ikke er helt korrekt. Hovedtendensen er imidlertid klar: Det fiskes mest om sommeren.

ELVESTREKNINGER

1. Øyern - Vamma
2. Vamma - Grønsund
3. Grønsund - Sarpsfossen
4. Minge vann/Vestvannet
5. Ågaardselva

Figur 1. Oversikt over elvestrekningene som er omtalt i kapittel 4.2.2

Tabell 6 Tabellen viser når det blir fisket i Glomma. Prioriteringene er angitt fra 1-4 i antall for hver årstid.

Årstid	1	2	3	4
Vår	13	9	1	5
Sommer	28	3	0	1
Høst	1	8	4	0
Vinter	2	5	7	3

4.2.4 Når fiskes det etter de ulike artene?

Spørsmål 4: Hvilke arter blir fisket til de forskjellige årstider ?
Svarprosent:67

Tabell 7 viser fordelingen av svarene som kom inn.

Tabell 7 Oversikt over når de ulike artene fiskes. Tallene angir hvor mange som oppga å fiske en spesiell art til en bestemt årstid.

Art	Vår	Sommer	Høst	Vinter
Ørret	2	2	1	0
Laks	0	3	1	0
Sik	0	2	2	0
Gjørs	1	3	3	1
Gjedde	22	24	7	5
Lake	2	1	5	11
Ål	1	3	1	0
Abbor	8	14	6	4
Annet*	0	1	1	0

Annet : Harr

Tabellen viser at artene abbor og gjedde fiskes gjennom hele året, men spesielt intensivt på våren og om sommeren. Sommeren er også tid for fiske etter gjørs, ørret, og laks. Lake fiskes mest på høsten og om vinteren.

4.2.5 Fangst og redskapsbruk

Spørsmål 5a: Hvilke arter har dere fått flest av i fangstene de siste 5 åra ?

Svarprosent: 69

De to artene som i særklasse har dominert fiskefangstene er abbor og gjedde. Andre arter som skiller seg ut er mort, lake, og brasme. De resterende arter opptrer bare sporadisk i fangstene.

Abbor og gjedde tas hovedsaklig i teiner, ruser, garn, på oter, dorg, og på fiskestang. Mort og brasme er andre viktige arter som vanligvis tas på stang. Lake er dominerende i fangstene på line.

Spørsmål 5b: Omtrent hvor mange kilo har dere fått av de følgende arter i 5 års perioden ?

Svarprosent: 44

Fordelingen av svarene går fram av tabell 8.

Tabell 8 Tabellen viser hvor mange som oppga å ha fått de forskjellige artene, og hvor mange kilo hver av dem, i gjennomsnitt, har fått av hver art i løpet av de siste 5 åra.

Art	Ant. svar	Snitt-fangster
Ørret	3	5.3 kg
Laks	(1)	(2.0)
Sik	4	6.3
Abbor	19	10.6
Gjørs	6	3.0
Gjedde	22	22.5
Lake	14	7.6
Ål	3	2.7
Stam	0	0
Brasme	5	9.0
Mort	4	7.3
Annet*	(1)	(9)

*Annet: Harr

Tabellen viser at abbor og gjedde dominerer fangstene også etter vekt, med fangster i 5 års perioden på henholdsvis 10.6, og 22.5 kg. Gjennomsnittsfangstene i femårsperioden for lake er 7.6 kg. For de andre artene er fangstene svært små. Tallene som er oppgitt for laks og harr er lite representative da kun en innsender oppga å ha fisket disse artene.

Spørsmål 6: Her ble det bedt om kommentarer til fisket.

Svarprosent: 9

Den lave oppslutningen om spørsmålet gjør det vanskelig å trekke fram ting som kan være av allmen interesse. Problemer med "tilgrising" av redskaper og et lite effektivt slukfiske som en følge av svært "grumsete" vann blir imidlertid nevnt av flere.

4.2.6 Fiskeregler

Spørsmål 7: Kjenner du til fiskereglene som gjelder for Glomma fra Øyern til Sarpsfossen/Ågaardselva ?

Svarprosent: 82

Av disse svarte 23 personer at de kjente til fiskereglene, 21 svarte at de ikke kjente reglene.

Spørsmål 8: Hvis ja(på spm.7), er dere fornøyd med regelverket ?

Svarprosent: 46

12 svarte at de var fornøyd med reglene, 6 svarte at de ikke var fornøyd, og 6 svarte vet ikke.

Spørsmål 9: Hvis dere ikke er fornøyd, kom med forslag til forandringer.

Svarprosent: 11

Noen av de som svarte på dette spørsmålet ga desverre kommentarer som ikke angikk den aktuelle problemstillingen. Av svarene som ble gitt kan imidlertid nevnes:

- Opphev forbudet mot garnfiske.
Argumentene for denne påstanden var at det nesten ikke finnes laks innen det aktuelle elveavsnittet. Derimot finnes det tildels store mengder hvitfisk som bør utnyttes bedre.
- Innfør fritt fiske for alle inntil interessen for fiske i elva har blitt større.
- Det bør gis adgang til garnfiske under gjedde-leiken.
- Det bør skapes større interesse for fiske etter hvitfisk i Glomma gjennom bedre informasjon og tilrettelegging for fiske.

4.3 Jeger- og fiskeforeningenes bruk av Glomma som fiskeelv.

Det ble innledningsvis spurt etter navn på, og antall medlemmer i foreningene. 20 foreninger oppga medlemstall slik at det totale antall personer som, i teorien, er grunnlag for undersøkelsen er 4240.

4.3.1 Antall fiskere og populære fiskeplasser

Spørsmål 1a: Hvor mange av foreningens medlemmer fisker i Glomma ?
Svarprosent: 96

Tabell 9 viser fordelingen av svarene.

Tabell 9 Oversikt over antall personer som fisker i Glomma i de forskjellige foreningene.

Ant. fiskere	Ant. foreninger
Ingen	6
0-5	4
6-10	0
11-15	1
16-20	2
>20	8

Vi ser at den største andelen av foreningene oppgir å ha over 20 medlemmer som benytter Glomma som fiskeelv. Tilsammen oppgir 15, eller 54% av fylkets totale antall jeger og fiskeforeninger å ha medlemmer som fisker i Glomma. 5 av de 6 foreningene som oppga at de ikke fisket

i elva er foreninger som , geografisk sett, befinner seg langt vekk fra elva.

Spørsmål 1b: Er det spesielle fiskeplasser som brukes ofte ?
Svarprosent: 64

Det ble nevnt en rekke forskjellige lokaliteter som brukes til fiskeplasser. På bakgrunn av disse opplysningne var det hensiktsmessig å dele elva i 5 forskjellige elveavsnitt (se fig. 1), og plassere de forskjellige fiskeplassene innen disse avsnittene. Resultatet er vist tabell 10.

Tabell 10 Fiskeplasser i Glomma

Elveavsnitt	Svarfrekvens
Vamma - Grønsund	5
Grønsund - Glengshølen - Sarpsfossen	6
Mingevann/Vestvannet	1
Ågaardselva	10
Nedstrøms Sarpsfossen/Ågaardselva	9

Som det går fram av tabellen er Ågaardselva den mest populære fiskeplassen. Vidre følger fiske nedstrøms Sarpsfossen/ Ågaardselva. Lokalitetene Vestvannet og Mingevann er minst benyttet.

4.3.2 Fangster og redskapsbruk

Spørsmål 1c: Hvilke fiskeslag fiskes det etter, og til hvilke årstider ?
Svarprosent: 64

Det ble i spørsmålet oppfordret til å bruke tall for å rangere fiske etter de forskjellige artene ved de ulike årstidene. Dette ble desverre misforstått av enkelte foreninger, noe som har ført til at noen av tallene ikke har blitt helt korrekte. Hovedtendensen kommer likevel klart fram (se tabell 11).

Tabell 11 Oversikt over hvilke arter som fiskes til de ulike årstider. Tallene angir antall foreninger som oppgir å fiske en bestemt art til en bestemt årstid.

Art	Vår	Sommer	Høst	Vinter
Ørret	4	7	3	0
Laks	3	10	4	0
Harr	0	0	1	0
Gjørs	2	2	2	0
Abbor	3	7	4	7
Gjedde	4	2	3	3
Lake	0	1	0	6
Ål	2	5	4	1
Brasme	1	0	1	0

Tabellen viser at abbor, laks, og ørret er de artene som fiskes mest året sett under ett. Artene fiskes mest intensivt om sommeren, men abbor fiskes også i stor grad om vinteren. Lake-fiske er også et typisk vinterfiske, mens fiske etter gjedde er mest intensivt om våren.

Spørsmål 1d: Hvilke redskapstyper brukes for å fiske de ulike artene ?
Svarprosent: 68

Tabell 12 Redskaper til bruk i fangst av de ulike fiskeartene.
Tallene viser antall foreninger som oppga å bruke de forskjellige redskapstypene til de ulike artene.

Arter	Teiner/ruser	Garn	Line	Fiskestang	Oter/dorg
Ørret		1		9	2
Laks				11	
Harr				4	
Abbor	3	2	1	10	
Gjørs		1		4	2
Gjedde	1	3		7	2
Lake			1	6	
Ål	5		2	3	

Tabellen viser at fiskestang er det mest brukte redskapet etter alle de artene som er med i undersøkelsen. Untaket er fiske etter ål der ruser og liner er mest brukt.

4.3.3 Kultiveringsarbeid i Glomma

Spørsmål 2: Driver foreningen kultiveringsarbeid i Glomma ?
Svarprosent:18

Arbeidsoppgaver som ble nevnt var utsetting av fisk og opprydding langs elvebreddene. De foreningene som bedriver kultiveringsarbeid i elva er underlagt NGOFAs administrasjon.

4.3.4 Endringer av fiskereglene

Spørsmål 3a: Hvordan stiller foreningen seg til en regelendring som vil åpne for begrenset garnfiske etter hvitfisk i deler av elva ?

Svarprosent: 77

Det ble gitt følgende svar:

- Positiv til et begrenset garnfiske : 6 foreninger *
- Negativ til et begrenset garnfiske : 8 foreninger *
- Vet ikke : 4 foreninger

* en forening svarte både positivt og negativt på spørsmålet da det rådet stor uenighet i synet på denne saken.

Det ble bedt om kommentar til svarene. Følgende kommentarer ble gitt:

- Det vil bli vanskelig å kontrollere et event. garnfiske.
- Kultiveringsarbeidet som er utført vil være bortkastet fordi laksen vil gå i garna.
- De store mengdene hvitfisk er en ressurs som med fordel kan utnyttes bedre. Det er mye mer hvitfisk enn laksefisk i elva, og dessuten er Glomma bedre egnet som hvitfiskelv enn lakseelv innen det aktuelle elveavsnittet.

Spørsmål 3b: Hvor bør det, etter foreningens oppfatning, i tilfelle opprettes garnfrie soner for å unngå uønsket beskatning av laksen i elva ?

Svarprosent: 41

Områdene som ble nevnt som forslag til garnfrie soner var:

- Ågaardselva
- Umiddelbart oppstrøms Sarpsfossen
- Grønsund-Vamma
- Nedstrøms Sarpsfossen/Ågaardselva til Glommas utløp i fjorden.

Her ble det også fremmet forslag om at hele elva burde være garnfri slik den er i dag, mens andre foreslo at hele elva burde være åpen for garnfiske.

Spørsmål 3c: Her var det mulighet til å komme med kommentarer vedrørende fiskereglene, event. endringer av disse.

Svarprosent: 32

Her nevnes kort de kommentarene som ble gitt.

- Glomma er en bedre hvitfisk-elv enn lakse-elv. Derfor bør restriksjonene som gjør at den store hvitfiskbestanden ikke kan utnyttes oppheves.
- Det blir for negative konsekvenser for laksebestanden om garnfiske tillates. Derfor bør lakseloven gjelde for hele elva.
- Det er neppe behov for å endre regelverket da interessen for fiske etter hvitfisk er minimal.
- To foreninger bemerket, uten videre kommentarer, at det eksisterende regelverk burde opprettholdes.

5. SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER

5.1 Glomma som fiskeelv i tidlige tider (før 1960).

I undersøkelsen blir sportsfiskere og grunneiere nevnt som de brukergruppene som tidligere brukte elva mest til fiske. Det er rimelig å tro at disse også er de viktigste brukerne i dag. Derimot er en annen gruppe som blir nevnt, lensearbeidere og fløtere, ute av bildet nå. Disse forsvant da tømmerdriften ble nedlagt. Det er

vidre interessant å merke seg at barn og unge av mange nevnes som en egen brukergruppe. I dag er det få barn og unge som fisker i elva.

Tidligere, som i dag, var det hovedsaklig hvitfisken som ble fisket og det ble særlig fanget mye abbor og gjedde. Fangstene i forhold til innsatsen er for de fleste arters vedkommende uforandret.

Redskapstypene som ble brukt tidligere er stort sett de samme som vi kjenner til i dag: ruser, liner, garn, og forskjellige typer av håndredskaper. Men bruk av va (not), lystergaffel, og klubbing av fisk på isen, er ikke særlig utbredt i våre dager.

Fiske med va-bruk blir beskrevet av flere. Redskapen ble satt i evjer og andre rolige partier i elva. Man brukte gjerne en hest på land til å trekke nota med. Denne fiskemetoden ble ofte brukt under gjedde- og brasme-leiken, og fangstene kunne til tider bli meget store.

Det synes klart at det ikke har foregått næringsfiske av betydning i denne delen av Glomma. Flere nevner imidlertid at åra rundt 2.verdenskrig var en periode da fisken fra Glomma betydde mye for enkelte husholdninger.

5.2 Glomma som fiskeelv i dag.

70% av de som svarte på undersøkelsen oppga at de hadde fisket i Glomma i løpet av den siste 5-års perioden. Dette viser at det er en viss interesse for fisket i elva.

"Gjennomsnittsfiskeren" i Glomma fisker fra 1- 15 dager i året, vedkommende bruker vanligvis fiskestang, fisker for det meste om sommeren, og da hovedsaklig på strekningen Øyern - Vamma kraftverk, eller på strekningen Grønsund-Glengshølen- Sarpsfossen. Fangsten består vanligvis av abbor og gjedde. Det fiskes også noe om vinteren, etter abbor og lake.

Av de som ikke hadde fisket i Glomma de siste 5 åra oppga den største andelen som årsak at de ikke var interessert i fiske. Nesten like mange svarte imidlertid at de ikke fisket fordi elva er for forurenset.

Det var forholdsvis god kjennskap til fiskereglene som gjelder for det aktuelle elveavsnittet, og de fleste var fornøyd med det eksisterende regelverk. Svært få hadde kommentarer eller forslag til endringer av reglene. Noen kommentarer ble imidlertid gitt, og disse gikk i korthet ut på at det bør åpnes for et begrenset garnfiske, og at det bør informeres og tilrettelegges bedre for fiske i elva.

5.3 Jeger og fiskeforeningenes bruk av elva

15 av fylkets jeger og fiskeforeninger oppga å ha medlemmer som fisket i elva. Over halvparten av disse oppga å ha mer enn 20 "Glomma-fiskere".

Blant medlemmene i de forskjellige foreningene er det fiske etter laks som er mest interessant. Det fiskes hovedsaklig i Ågaardselva eller nedstrøms denne og Sarpsfossen. Det fiskes også etter abbor,

spesielt i vinterhalvåret.

Kultiveringsarbeidet som drives i Glomma er underlagt NGOFA. Av arbeidsoppgaver som ble nevnt er utsetting av fisk og opprydding langs elvebreddene.

Når det gjelder endringer av regelverket i retning av å tillate ett begrenset garnfiske, var meningene svært delte. Et knapt flertall var negative til en slik endring, men noen foreninger valgte å ikke ta stilling til spørsmålet.

Argumentene for ikke å innføre fiske med garnredskap er at et slikt fiske blir svært vanskelig å kontrollere. Man frykter videre at det kultiveringsarbeidet som er gjort i elva vil være bortkastet da det er en utbredt oppfatning at laksen vil gå i garna.

De som er positive til å endre reglene hevder derimot at hensyn til en liten laksestamme ikke kan stenge for en bedre utnyttelse av en tildels meget stor bestand av hvitfisk. Det hevdes også at den aktuelle delen av Glomma, fra naturens side, er bedre egnet som hvitfiskelv enn som lakseelv.

6. GENERELLE KOMMENTARER

Målet med denne brukerundersøkelsen har vært å få fram mest mulig informasjon om det fiske som drives, og har blitt drevet, i den delen av Glomma som renner gjennom Østfold. For å skaffe til veie denne informasjonen virket det naturlig å kontakte grunneiere langs elva og jeger og fiskeforeningene i fylket. Dette fordi man antok at det innen disse gruppene fantes personer med kunnskap om, og interesse for dette emnet.

Det ble imidlertid oppnådd dårlig respons på undersøkelsen fra grunneierne side. Bare 23% av de tilskrevne svarte. Om undersøkelsen hadde vært foretatt blant et tilfeldig utvalg av befolkningen i området er det rimlig å anta at oppslutningen hadde vært enda lavere. Dette må tolkes som et uttrykk for at interessen for fiske i elva er liten.

Det er vanskelig å peke på konkrete årsaker til den lave interessen for fiske. Faktorer som liten kunnskap om elva og fiskemulighetene, lav verdsetting av hvitfisken, og forurensningssituasjonen i elva, kan være medvirkende årsaker.

Interessen blant medlemmene i jeger og fiskeforeningene er vesentlig større. 79% av fylkets foreninger svarte på undersøkelsen. Mens fiske etter hvitfisk er mest interessant i grunneier-gruppen er det fiske etter laks som vekker størst interesse blant medlemmene i jeger og fiskeforeningene.

SPØRRESKJEMA OM GRUNNEIERNES BRUK AV GLOMMA SOM FISKEELVDEL 1.GLOMMA SOM FISKEELV I TIDLIGERE TIDER (FØR 1960)

1. Hvilke bruker-grupper nyttet Glomma som fiskeelv før 1960?

2a. Kjenner du personer som har hatt fiske i Glomma som næring/
binæring? (Sett kryss)

Ja ___ Nei ___

b. I tilfelle ja, når ble dette fisket drevet, hvilke arter ble
fisket, og med hvilke redskapstyper?

Når: _____
Arter: _____
Redskap: _____

c. Hvilken betydning har fisket i Glomma hatt for din hus-
holdning? (Sett kryss)

Stor betydning: ___
Liten betydning: ___
Ingen betydning: ___

3. Hvordan har du inntrykk av at fangstene i forhold til
innsatsen var tidligere i forhold til i dag? (Sett kryss)

	Dårligere	Som i dag	Bedre	Vet ikke
Ørret				
Laks				
Sik				
Abbor				
Gjørs				
Gjedde				
Lake				
Ål				
Annet *				

* Oppgi art: _____

- 4a. Kjenner du til gamle redskapstradisjoner? Hvilke redskaper ble benyttet tidligere? Lag gjerne skisser av redskaper som ikke lenger er i bruk.

- b. Hva slags fisk ble fanget med de forskjellige redskapstypene, og til hvilke årstider?

ART	REDSKAPSTYPE	ÅRSTID
1:		
2:		
3:		
4:		
5:		
6:		
7:		

5. Har du utfyllende kommentarer vedrørende tidligere tiders fiske i Glomma som du mener er av interesse, skriv under:

DEL 2.GLOMMA SOM FISKEELV I DAGOmfang av fisket

1a. Har husstanden drevet fiske i Glomma de siste 5 åra?

Ja ___ Nei ___

b. Hvis det ble bedrevet fiske, hvor mange dager ble det fisket i gjennomsnitt pr. år, og hvilke redskapstyper ble brukt?

	1-5 dg.	6-15 dg.	16-30 dg.	>30 dg.
Teiner/Ruser				
Garn				
Line				
Fiskestang				
Oter/Dorg				
Annet *				

* Oppgi hva slags redskap: _____

Hvis det ble brukt teiner/ruser, hvor mange ble det i gjennomsnitt fisket med pr. omgang?

___ stk.!

Hvis det ble brukt garn, hvor mange garn ble i gjennomsnitt benyttet pr. natt?

Flytegarn ___ stk.

Bunngarn ___ stk.

c. Hvis det ikke ble bedrevet fiske i perioden, hva var årsaken?
(Kryss av)

- Ikke interessert i fiske _____
- Vet for lite om fiskemulighetene _____
- For lite Laks og Ørret _____
- Vassdraget er forurenset _____
- Fisken har for dårlig kvalitet _____
- Annet * _____

* Oppgi årsaken: _____

2 I hvilken del av vassdraget fisker dere?
(Kryss av)

1. Utløpet Øyern - Vamma kraftstasjon ___
2. Vamma kraftstasjon - Grønsund ___
3. Grønsund - Glengshølen - Sarpsfossen ___
4. Minge vann/Vestvannet ___
5. Ågårdselva ___

3. Når fisker dere? (Sett tall for å rangere intensiviteten av fisket. 1 for den perioden det fiskes mest osv.)

Vår ___
Sommer ___
Høst ___
Vinter ___

4. Hvilke arter blir fisket til de forskjellig årstider?

	Vår	Sommer	Høst	Vinter
Ørret				
Laks				
Sik				
Gjørs				
Gjedde				
Lake				
Ål				
Annet *				

* Oppgi hvilke arter: _____

Fangst

5a. Hvilke arter har dere fått flest av i fangstene de siste 5 åra?
(Sett tall for å rangere artene innbyrdes på de forskjellige redskapstypene. 1 for den mest dominerende arten osv.)

	Teiner/ruser	Garn	Fiskestang	Line	Oter/dorg
Ørret					
Laks					
Sik					
Abbor					
Gjørs					
Gjedde					
Lake					
Ål					
Stam					
Brasme					
Mørt					
Annet *					

* Oppgi art: _____

- b. Omtrent hvor mange kg. fisk har dere fått årlig av følgende arter i 5 års-perioden?

Art	Antall kilo
Ørret	
Laks	
Sik	
Abbor	
Gjørs	
Gjedde	
Lake	
Ål	
Stam	
Brasne	
Mørt	
Annet *	

* Oppgi art: _____.

6. Har dere utfyllende kommentarer vedrørende fiske, skriv under:

Fiskeregler

7. Kjenner du til fiskereglene som gjelder for Glomma, fra Øyeren til Sarpsfossen/Ågårdselva?

Ja ___ Nei ___

!

8. Hvis ja, er dere fornøyd med regelverket?

Ja ___ Nei ___ Vet ikke ___

9. Hvis dere ikke er fornøyd, kom med forslag til eventuelle forandringer:

JEGER OG FISKEFORENINGENES BRUK AV GLOMMA SOM FISKEELV

Navn på foreningen: _____
 Antall medlemmer (1987): _____

- 1a. Hvor mange av foreningens medlemmer fisker i Glomma?
 (Sett kryss)

Ingen ___
 0-5 ___
 6-10 ___
 11-15 ___
 16-20 ___
 > 20 ___

- b. Er det spesielle fiskeplasser som brukes ofte?

Oppgi lokalitetene:

1: _____
 2: _____
 3: _____
 4: _____

- c. Hvilke fiskeslag fiskes det etter, og til hvilke årstider?
 (Sett tall for å rangere hvilke arter som fiskes mest ved de ulike årstider)

	Vår	Sommer	Høst	Vinter
Ørret				
Laks				
Harr				
Gjørs				
Abbor				
Lake				
Ål				
Annet *				

* Oppgi art: _____

- d. Hvilke fiskeredskaper brukes for å fiske de ulike artene?

	Teiner/ruser	Garn	Line	Fiskestang	Oter/dorg
Ørret					
Laks					
Harr					
Abbor					
Gjørs					
Gjedde					
Lake					
Ål					
Annet *					

* Oppgi art: _____

2. Driver foreningen med kultiveringsarbeid i Glomma? Oppgi i tilfelle hva slags arbeid, hvor arbeidet gjøres, og anslagsvis hvor mange dagsverk som går med til arbeidet/år.

Type arbeid: _____
 Lokalitet: _____
 Ant. dagsverk/år: _____

3. Det er i dag i praksis forbudt å fiske med fast-stående redskap i Glomma nedstrøms Vamma. Det diskuteres nå om garnfiske i begrenset omfang bør tillates i deler av elva. Det er i denne forbindelse interessant å kartlegge interessen for, og meninger omkring en endring av regelverket.

- a. Hvordan stiller foreningen seg til en regelendring som vil åpne for begrenset garnfiske etter hvitfisk i deler av elva?

Positivt: ___
 Negativt: ___
 Vet ikke: ___

Kommenter gjerne svaret: _____

- b. Hvor bør det, etter foreningens oppfatning i tilfelle opprettes garnfrie soner for å unngå uønsket beskatning av laksen i elva? (Området som er med i vurderingen er Sarpsfossen/Ågaardselva til nedstrøms Vamma kraftstasjon.) !

c. Andre kommentarer vedrørende fiskeregler, event. endringer av disse:
